

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 19 mars 1938 kl. 11 f. m.

*Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1,
i anledning av väckt motion, II: 182, angående införande
av förbud för lärare att tilldela barn kroppslig aga.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 182, har herr *Nordström* i Kramfors *m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att bestämmelserna i folkskolestadgan om rätt för lärare att tilldela barn kroppslig aga måtte avlägsnas och ersättas med uttryckligt förbud mot detta.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning begärt och erhållit utlåtanden över förevarande motion av medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen, varjämte utskottet berett centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening, styrelsen för Sveriges folkskolläraryörförbund, styrelsen för Sveriges folkskollärarynneförbund och styrelsen för Sveriges småskollärarynneförening tillfälle att yttra sig över motionen. Samtliga fyra sistnämnda organisationer hava också till utskottet inkommit med yttranden i ärendet.

Huvudbestämmelsen rörande rätten att tilldela lärjungar i folk- och småskolan kroppslig aga återfinnes i § 42 mom. 3 i folkskolestadgan. I motiveringen till sitt yrkande hava motionärerna återgivit ordalydelsen av denna bestämmelse. För att få en klar uppfattning av innebörden härav måste man emellertid sätta nämnda bestämmelse i omedelbart sammanhang med de kompletterande föreskrifterna i folkskolestadgans § 29 mom. 3. För fullständighetens skull vill utskottet därför här återge sistnämnda författningsrum i dess helhet:

Utskottet.

»Läraren bör sorgfälligt vaka över sina lärjungars seder och uppförande såväl under lärotimmar som under fristunder samt hava den tillsyn över deras skolgång, som i § 44 närmare angives.

Vid tillrättavisning och bestraffning av lärjunges förseelse skall läraren fästa avseende å den felandes sinnesart, ålder och kön samt förfara med lugn besinning och kärleksfullt allvar.

Sårande och kränkande behandling må icke förekomma.

Aga må utdelas endast i sådana fall, då rättelse icke kunnat vinnas genom andra åtgärder, eller vid förseelse av svår beskaffenhet. Under inga omständigheter får aga tillgripas i anledning av fel, som måste anses bero på bris-

Bihang till riksdagens protokoll 1938. 13 saml. 1 avd. Nr 1.

tande fattningsgåva eller kroppslig svaghet hos barnet, eller utdelas så, att skada därav vållas barnet.

Läraren bör ock så mycket som möjligt för barnens uppfostran anlita föräldrarnas medverkan.»

Det må tilläggas, att ovanberörda bestämmelser fått sin nuvarande lydelse så sent som år 1936.

Utskottet förmenar, att motionärernas framställning på avgörande punkter ger anledning till allvarliga erinringar. Först bör enligt utskottets mening bestämt sägas ifrån, att den aga, som kan karakteriseras som prygel och misshandel, redan nu är absolut förbjuden och under inga förhållanden får tolereras. Vidare anser utskottet nödvändigt att gentemot motionärerna som sin mening hävda, att de olika bestämmelserna för olika slags skolor intet ha att göra med klasskillnad. Det är en ovärdig beskyllning mot vårt skolväsen att insinuera, att det ordnats så, att de ekonomiskt välsituerades barn i de högre skolorna skulle förskonas från aga medan småfolkets barn i folkskolorna skulle få hålla till godo med den. Saken är ju den, att läroverken, bl. a. genom relegationsrätten, ha sådana möjligheter att upprätthålla disciplin, till vilka effektiv motsvarighet saknas i folkskolan.

Utskottet, som, bland annat på grundval av ovannämnda yttranden från de olika lärarorganisationerna, med tillfredsställelse ansett sig kunna konstatera, att agan som uppfostringsmedel i våra dagar tillgripes mer sällan än i gången tid, vill ock ge uttryck åt den förvissningen att folkskolans lärare i sin fostrargärning lojalt följa de anvisningar, som ges i folkskolestadgans här ovan citerade bestämmelse. Utskottet hyser ock den förhoppningen att skolmyndigheterna med all erforderlig kraft beivra de övergrepp, till vilka lärare eventuellt kunna komma att göra sig skyldiga, då de i oträngt mål utdela aga eller, vad som kan vara än farligare, göra lärjungar till föremål för sårande och kränkande behandling.

I ett till utskottet avgivet yttrande heter det bland annat, att agan med hänsyn till dess svårberäknliga fysiska och psykiska verkningar bör handhavas med största varsamhet. Utskottet kan helt ansluta sig till den uppfattning, som här kommer till tals, och vill i detta sammanhang ge uttryck åt den förhoppningen, att ett sådant betraktelsesätt mer och mer slår igenom, vilket väl i praktiken skulle medföra, att kroppsgagan blir ställd på avskrivning.

Från olika håll inom skolvärlden har det med styrka hävdats, att vetskapen om att grövre förseelser kunna komma att bestraffas med kroppsgaga måste anses hälsosam för skolans svårhanterliga barn. Utskottet vågar ej bestrida riktigheten av ett sådant påstående.

Då lärarorganisationerna praktiskt taget samstämmigt uttalat sig mot förbud mot aga i folkskolan och därmed tydligen mena, att folkskolan ännu ej kan undvara en bestämmelse om rätt att i nödfall utdela aga, och med hänsyn därtill att Kungl. Maj:t så sent som 1936 tagit ställning till frågan, anser utskottet sig ej utan ytterligare utredning kunna tillstyrka införande i folk-

skolestadgan av generellt förbud mot aga. Utskottet, som emellertid ej förbiser, att frågan om aga erhållit ny aktualitet, bland annat genom nya rön inom barnpsykologien, finner önskvärt, att en förutsättningslös utredning komme till stånd, en utredning som skulle få till uppgift att klarlägga, huruvida aga över huvud taget fortfarande bör få användas i folkskolan. Denna utredning borde omfatta hela frågan om samhälleliga myndigheters rätt att utdela aga.

Då motionärerna emellertid föreslagit införande i folkskolestadgan av klart förbud mot aga, har utskottet intet annat att göra än att hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1938.

På utskottets vägnar:

CARL HOPPE.

Närvarande vid ärendets behandling i utskottet: herrar *Hoppe, Kyling, Persson* i *Vinberg, Tornegård**, *Gustafsson* i *Bogla*, *Karlsson* i *Granebo**, *Larsson* i *Östersund**, *Bäckström, Spångberg* och *Fredberg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
